

el cartipàs

ciutat, patrimoni, memòria

núm. 45 / Olot, novembre 2010

Coordinació: Antoni Mayans i Xavier Puigvert • Edició: Institut de Cultura de la Ciutat d'Olot i Arxiu Comarcal de la Garrotxa

OPINIÓ / ON ÉS L'ART BARROC DE LA GARROTXA?

O també ens podríem preguntar si va existir o va arribar l'art barroc a la Garrotxa. Podem afirmar, amb rotunditat, que sí, i en tenim un exemple magnífic a Sant Esteve d'Olot, el retaule del Roser de Pau Costa (1704-1707). Tristament, és l'únic ben conservat –si no tenim en compte els fragments del retaule major de Domènec Casamira, traslladat a Rupit el 1830–, però ens serveix de punt de partida o de comparació amb la resta de retaules que hi hagué escampats per la comarca. Certament n'hi hagué desenes, potser fins i tot un centenar llarg –sense exagerar–, i estranyament només en queda un de sencer, complet i de primera categoria.

Als qui estimem l'art i la cultura ens dol la percepció que encara es té avui en dia de l'art barroc i de l'època moderna, fruit de tots aquells que es van dedicar a descobrir o investigar l'art romànic –capellans, arquitectes, excursionistes, arqueòlegs o historiadors– i el van convertir en un art nacional, alhora que desenvolupaven un odi i rebuig cap al barroc –entès com a art degenerat, carregat, decadent, pesat i de poca qualitat. Tenim les contribucions locals de Francesc Monsalvatje, que n'és l'exemple paradigmàtic en les seves *Notícies Històriques* (1889-1919), i també Marià Vayreda, que insereix passatges memorables en aquest sentit a *Sanch Nova* (1900); mentre que Josep Berga, pel contrari, a *L'Olotí* (1900), en fa una defensa i justificació acurades.

Gràcies al foc purificador del 1936-1939, l'arquitectura medieval de les esglésies va emergir, despullada de la decoració supèrflua que l'amagava; molts se'n van alegrar. Sant Esteve d'en Bas va redescobrir els seus absis, capçalera i capitells; recentment, fins i tot, s'han atrevit a musealitzar l'espai, ressaltant aquests aspectes, sense cap criteri científic. Però no sempre va aparèixer una arquitectura romànica, sinó les transformacions modernes, i en molts casos va haver-hi profundes decepcions, com a Sant Privat, fins al punt que Carles de Bolós qualificava les remodelacions de mitjan segle XVIII de la “decapitación de un viejo templo” (*Pyrene*, 1949). Aquí és pertinent, sense eufemismes ni tabús, posar en entredit el romànic garrotxí i dir que, amb excepcions puntuals (Besalú), és d'una qualitat més que discutible i ben poc visible o present –si tenim en compte les destrosses dels terratrèmols del segle XV.

Carme Sala (1987) i Josep Murlà (1991) van ser els primers a reivindicar aquest patrimoni modern. De llavors ençà s'ha avançat molt: així s'han anat publicant alguns contractes entre artistes i obreries i confraries parroquials, i se n'ha fet una bona síntesi a la *Història de la Garrotxa* (2008). Cal, però, una recerca documental i fotogràfica sistemàtica per entendre a bastament el fenomen de la Contrareforma, fer-ne una aproximació objectiva, elaborar un mapa de la geografia, dels mecenes

i promotors, de les obres (arquitectura, retaulística, pintura, escultura, orfebreria o monuments efímers), dels artistes (de Llätzer Cisterna a Ventura Rodríguez i Joan Carles Panyó) i de la cronologia (de finals del segle XVI al segle XIX ben avançat). I encara queda molt més per fer, per exemple, l'estudi sistemàtic del fons d'art modern, gens menyspreable, del Museu Comarcal –bandejat i arraconat en el vell discurs museogràfic i també del futur museu–, i de l'església de Sant Esteve d'Olot –on el conjunt d'orfebreria barroca és excepcional– o, en aquest sentit, de les peces litúrgiques que encara s'empren a les esglésies garrotxines –robes incloses, on hi hauria notables sorpreses. Les recerques dels darrers anys i les noves fornades d'historiadors –tal és el cas de Maria Garganté, que ha estudiat l'arquitectura de l'últim terç del segle XVIII a Olot i la Garrotxa (2008)– han permès posar al descobert obres espectaculars d'artistes de renom dins el seu context; no tenim Bernini però sí Costa, Escarpanter, Vidal o Espinet, una nòmina nodrida d'artesans molt ben qualificats.

En darrera instància només falta una mica de conscienciació, consideració, coneixement i crítica –allò que aplicariem, sense discussió, al romànic o al modernisme–, envers l'art del barroc, lluny de prejudicis i mals entesos. Cal aquest canvi de mentalitat.

XAVIER SOLÀ I COLOMER

ANIVERSARI / SEGON CENTENARI DE FRANCESC CASTANYS I SOLÀ

Francesc Castanys i Solà va néixer el 17 de novembre de 1810 a Olot, en una família de paraires. Advocat de formació, va ser catedràtic de dret a les universitats de Barcelona (1842) i Salamanca (1857). Membre actiu del bàndol progressista radical, redactor del diari barceloní *El Constitucional* i diputat a Corts per Girona entre 1841 i 1842, la Junta Central de Barcelona el va nomenar ministre interí de Governació durant la revolta popular contra la regència del general Espartero (1843).

Després d'abandonar la política, es va dedicar als negocis, sovint en companyia del seu cosí Miquel Castanys i Masoliver, el promotor de la finca Torre Castanys, l'actual Parc Nou otolí. Va erigir una casa i una fàbrica de productes químics a Sant Martí de Provençals que va ser l'embrió del Poble Nou de Barcelona; va impulsar l'explotació de ferro a Gavà, amb l'obertura d'una fundició a Sants, i a Olot es va fer establir l'aigua de la font dels Bullidors per fer-ne un ús industrial, el 1848. Va morir a Salamanca l'any 1859.

Libro de Madrid 23 de Octubre de 1765. Recibida en Barina a 3 de Agosto y a 10 de Septiembre y a 17 de Octubre de 1765.

Cuenta de Nove de 13 Jovans de diferentes calidades de las fabricas de olot q' en 25 de Sep^{bre} 1762 se donaron por la via a D^o Joachin Vall y C^o de Madrid y este ha vendido por la misma a otros tinctos supeditos y es como sigue a saber.

Item	Canas Jovans	Reales vellón
1.	31. A. 26. 1/2 lano 22. Negro vendido al S. Ceto	238
2.	31. 2. 57. 1/2 lano 22. Negro a 27. 1/2 de 1/2 de 1/2	25
1.	17. 7. 86. 1/2 lano 22. Colores a 20. 1/2 de 1/2 de 1/2	23
2.	30. 2. 57. 1/2 lano 22. Negro y Peta vendido a los 23. 1/2 de 1/2 de 1/2	200
2.	31. A. 58. 1/2 lano 22. al S. del Bauto	210
1.	14. C. 27. 1/2 lano 22. Peta al S. Comano	218
1.	13. A. 24. 1/2 lano 22. Negro al S. Peta de Olot	216

Malgrat que pel seu nom pugui semblar un arxiu de caràcter nobiliari, centrat en el patrimoni i en la gestió dels drets senyorial, el Fons Baró de Castellet, de la Biblioteca de Catalunya, gira al voltant dels importants negocis comercials i manufacturadors de la família barcelonina dels Alegre, l'últim dels quals, Marià Alegre i Aparici, fou ennoblit el 1797 amb el títol de baró. Hi ha documents de caràcter familiar dels Alegre i de les famílies amb les quals entroncaren per via matrimonial, però sobretot és un fons de llibres de compres i de vendes, de factures i de comptes, de documentació de companyies comercials i d'altres negocis, i una abundosa correspondència que palesa l'extensa xarxa de comerciants d'arreu de Catalunya i de fora, amb la qual la família Alegre va anar travant negocis al llarg del segle XVIII, entre els quals n'hi havia també d'Olot, tot i que en una proporció força moderada.

El besavi del primer baró de Castellet fou Miquel Alegre, mort el 1736. D'aquest temps el fons guarda nombroses cartes dels germans Blas i Josep de Trincheria o Trinxeria (ells mateixos ho escriuen diversament) durant el primer terç de segle, el primer des de Montsó i el segon des d'Olot. Es tracta, però, d'una correspondència particular, a través de la qual Blas encarregava a Miquel Alegre alguns gèneres per al seu ús, i amb instruccions per a la gestió del compte que aquest li mantenia a Barcelona.

Miquel Alegre només tingué una filla, Maria Antònia, casada en primeres núpcies amb Francesc Roig, i en segones amb Agustí Gibert. Del primer matrimoni nasqué Miquel Alegre i Roig (capgirarà l'ordre dels cognoms), que es casà amb Maria d'Aparici i d'Amat, raó per la qual entrà en el fons arxivístic dels Alegre documentació molt diversa d'aquestes altres dues cases. Un dels Roig, Francesc Roig i Vives, va mantenir en les primeres dècades del segle relacions amb alguns comerciants olotins, segurament amb no prou fortuna,

perquè en la sovintejada correspondència amb Josep Ferrusola i Hostench del que més es parla és de les seves gestions per tal que determinats comerciants d'aquí li paguessin els deutes d'una santa vedaga.

Miquel Alegre i Roig (que moriria el 1796) i el seu padastre Agustí Gibert (mort el 1779) van formar la companyia de comerç Alegre i Gibert. És en relació amb aquesta que el fons ofereix el tou més nombrós de les notícies sobre comerç olotí durant el segon terç del segle XVIII. Hi destaca la relació amb Ildefons Castellar i amb els cunyats Tomàs Cos i Masmitjà i Francesc Roca i Codina, i el fill d'aquest, Tomàs Roca i Masmitjà. La documentació palesa com d'Olot sortien cap a Barcelona mitges de llana, paper, tisores d'abaiador i altres gèneres de producció local, i en contrapartida hi arribaven productes colonials com cotxinilla, índia i cacau, però també pells i llanes. A més, Miquel Alegre participà en la companyia establerta amb el seu parent Josep Roig i Gelabert i dos comerciants més per a la negociació de gèneres catalans a Madrid, on tenien destinat l'olotí Pau Orri i Caralt. En aquest cas la documentació del fons parla dels gèneres que des d'Olot els trametia a aquest efecte el botiguer Josep Salgas entre els anys 70 i 80, com ara baietes, ratines o estamenyes.

Una darrera companyia és la que constituí Miquel Alegre i Roig amb el seu fill Marià Alegre i Aparici en les darreres dècades del segle XVIII. Aquí la presència olotina perd pes respecte dels anys anteriors, i només s'hi pot remarcar, tot i que amb contingut particular, la continuïtat de la relació amb la família Masmitjà.

Perduts els arxius de tota aquella colla de comerciants olotins del segle XVIII que portaren els gèneres locals arreu de la Península i fins i tot a Amèrica, el fons Baró de Castellet esdevé si més no un refrescant oasi on pouar alguns noms i algunes dades inèdites d'aquella interessant activitat comercial molt anomenada però poc precisada, amb l'al·licient de poder-hi trobar de pas, una mica accidentalment i entre comanda i factura, algun retall de la vida olotina d'aquell segle.

MIQUEL PUIG I REIXACH

La Fundació Irla acaba de publicar el llibre *Un nou model d'arquitectura al servei d'una idea de país*, de Gemma Domènech i Rosa M. Gil, resultat de l'estudi que va guanyar la Beca d'Estudi President Irla 2009. L'obra analitza l'aportació gironina al moviment renovador protagonitzat per uns joves arquitectes catalans amb inquietuds modernitzadores identificats amb la ideologia política republicana i progressista a principis dels anys trenta del segle XX. Un dels arquitectes ressenyats és **Bartomeu Agustí Vergés** (Olot, 1904-Barcelona, 1944), afiliat al GATPAC, arquitecte municipal d'Olot (1937-1938) i depurat i empresonat en acabar la Guerra Civil. Entre les seves obres a la seva ciutat natal destaquen la Casa Serra (coneguda com a Casa dels Nassos), la casa Bartrina, la casa Rodas, la casa Gratacós, el mercat municipal (parcialment realitzat i posteriorment enderrocat) i la reforma de l'escorxadador municipal (no executada).

...

Juan Prados Tizón i Jaume Rondon Lluís acaben de publicar el llibre *Eugenio R. Serrano de Casanova. Un nedense universal* (Neda: Concello de Neda, 2010), que repassa la trajectòria vital d'aquest militar, periodista, comissari regi, representant de firmes comercials, marxant d'art i promotor de l'Exposició Universal de Barcelona de 1888, nascut a la població corunyesa de Neda l'any 1841 i mort a Barcelona l'any 1920. La biografia conté nombroses referències a Olot, atesa l'estreta relació que **Eugenio Serrano** mantenia amb els germans Vayreda, els quals va conèixer durant la tercera carlinada. En aquest sentit, els autors expliquen que Serrano va afavorir l'obtenció de premis i distincions en exposicions internacionals per al pintor Joaquim Vayreda i apunten que va ser probablement en la casa pairal dels Vayreda on es va produir l'entrevista entre el crític d'art Carlos Pirozzini, amic dels Vayreda, i Serrano que va facilitar a aquest l'accés a l'Ajuntament de Barcelona per defensar l'organització d'una exposició internacional a Barcelona. L'any 1888, la idea de Serrano es convertiria en una realitat.

MONOGRAFIES

- ARBÓS, Francesc et al.,
Free minds 2, Girona: Strain Engineering, 2010, 104 p.
- CANADELL, Enric i NOGUÉ, Àlex,
Art i ciència. Converses, Barcelona: Universitat de Barcelona, 2010, 156 p.
- FERRÉS, Lluís,
Secretos del Mediterráneo. El ágora y el laberinto, Barcelona: Juventud, 2010, 293 p.
- GIRONA, Ramon,
El cinema de propaganda als EUA, Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya, 2010, 130 p. (Col·lecció Vull saber, 119).
- GÓMEZ, Pere,
Quinze anys de periodisme: les col·laboracions de J. V. Foix a La Publicitat (1922-1936), Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2010, 498 p.
- Històries de la Cot – 14*, La Cot: [s.n.], 2010, 11 p.
- LARA, Sergi,
Garrotxa. 17 excursions en BTT, Valls: Cossetània edicions, 2010, 119 p.
- Roc* [Roc Arbós], Olot: Francesc Arbós, 2010, 166 p.
- SOLÀ, Xavier,
El monestir de Santa Maria d'Amer a l'època moderna: religió, cultura i poder. De la reforma benedictina a la vigília de les desamortitzacions (1592-1835), Barcelona: Fundació Noguera, 2010, 2 v.
- TEIXIDOR, Joan,
Fluvià, Olot: Associació cultural Horitzó blavíssim, 2010, 77 p.
Fotografies de Xavier i Santi Vilagran.

TREMOLEDA, Joaquim i PUJOL, David,
La Mare de Déu del Mont, Girona: Diputació de Girona-Fundació Caixa Girona, 2010, 96 p. (Quaderns de la Revista de Girona, 150).

ARTICLES

- “Les actes ‘històriques’ de l'Ajuntament” [Acta 17/06/1926], *L'Hosptolenc*, núm. 32, abril-agost 2010, p. 33.
- CANAL, Jordi,
“Un día, un lugar, un acontecimiento”, dins Jordi CANAL (dir.), *Figueras, capital de la República: 1 de febrero de 1939*, Madrid: Congreso de los Diputados, 2010, p. 19-29.
- CAPDEVILA, Remei,
“Das Gëdachtnis der Namenlosen: Benjamin – Karavan”, dins Daniel WEIDNER (ed.), *Profanes Leben: Walter Benjamins Dialektik der Säkularisierung*, Berlín: Suhrkamp Verlag, 2010, p. 163-187.
- CLARA, Josep,
“Un manifest dels pintors d'Olot sobre el paisatge de Setcases (1964)”, dins *Setcases Festa Major 2010*, Setcases: Ajuntament de Setcases, 2010, p. [22-24].
- FERRÉS, Pilar,
“Contra l'invasor (1891), Miquel Blay i Fàbregas”, *Md'A. Butlletí*, núm. 75, 2010, p. 7-8.
- FIGUERAS, Narcís,
“Destrucció i reconstrucció de l'església de Vallcanera (1936-1941), a través de la memòria oral i en el relat del rector Mn. Miquel Llagostera”, *Quadern de Sils*, núm. 69, setembre 2010, p. 20-22.
Miquel Llagostera i Turet (Sant Privat d'en Bas, 1905-1'Estartit, 1972).
- FOLCH, Cristian; GIBERT, Jordi i MARTÍ, Ramon,
“El poblament rural a la conca alta del riu Fluvià (la Garrotxa): l'Antiguitat Tardana i l'Alta Edat Mitjana (segles VI-X d.C.)”, dins Jean-Pierre BARRAQUÉ i Philippe SÉNAC (eds.), *Travaux du groupe RESOPYR III. Habitats et peuplement dans les Pyrénées au Moyen Âge et à l'époque moderne*, Toulouse: CNRS-Université de Toulouse-le Mirail, 2009, p. 13-36.
- GIL, Rosa M.,
“Jardins i parcs públics”, *Revista de Girona*, núm. 262, setembre-octubre 2010, p. 76-87.
- GIRONA, Ramon i XIFRA, Jordi,
“From the ‘strategy of truth’ to the ‘weapon of truth’: The Government Information Manual for the Motion Picture Industry, 1942”, *Public Relations Review*, volum 36/3, setembre 2010, p. 306-309.
- MERINO, Imma,
“Un metge que diagnostica però que no fa teràpia” [Claude Chabrol], *L'Avenç*, núm. 361, octubre 2010, p. 64-66.
- MIRALPEIX, Francesc i SOLÀ, Xavier,
“La invisibilitat del barroc”, *Revista de Girona*, núm. 262, setembre-octubre 2010, p. 60-61.
- MURLÀ, Josep,
“L'aiguat de 1940 a l'Alta Garrotxa”, *La Comarca d'Olot*, núm. 1.562, 14 octubre 2010, p. 27-32.
- NOGUÉ, Joan i WILBRAND, Stephanie,
“Landscape, territory, and civil society in Catalonia”, *Environment and Planning D: Society and Space*, vol. 28/4, 2010, p. 638-652.
- ROURA, Lluís,
“Guerra, frontera i absolutisme (Guerra Gran, Guerra del Francès i –i de reüll– Guerra de Successió)”, *Annals de l'Institut d'Estudis Giromins*, núm. LI, 2010, p. 89-108.
- ROVIRA, Pere; CASAL, Neus i LA-SUNCIÓN, Montse,
“El rescat del patrimoni oblidat: la recuperació i conservació del rellu de Pere Oller”, *Md'A. Butlletí*, núm. 75, 2010, p. 5-6.
- SOLÀ, Xavier,
“La parròquia en els Pirineus catalans a l'època moderna: visites pastorals, contrareforma, hàbitat i frontera religiosa”, dins Jean-Pierre BARRAQUÉ i Philippe SÉNAC (eds.), *Travaux du groupe RESOPYR III. Habitats et peuplement dans les Pyrénées au Moyen Âge et à l'époque moderne*, Toulouse: CNRS-Université de Toulouse-le Mirail, 2009, p. 263-276.
- SUREDA, Narcís i ARTALEJO, Martí,
“Rosa Maria Labayen Coderch: les aparençes enganyen”, *Revista de Girona*, núm. 262, setembre-octubre 2010, p. 72-73.
- “Tres capellans es confessen”, *Revista de Girona*, núm. 262, setembre-octubre 2010, p. 122-127.
Conté textos de Martirià Brugada, Miquel-Àngel Ferrés i Jordi Reixach.

DEL DINOU AL VINT-I-U / CAPELLANS PROGRES

JOAN BARNADAS (joan.barnadas@gmail.com)

Cada vegada que passejo per la plaça dels Capellans i veig amagat darrere aquell pedrot l'intransigent i anti-modern rector Ferrer, no em puc estar de pensar com pot arribar a ser d'injusta i parcial la memòria històrica d'una col·lectivitat. És com si del cristianisme del final del segle XX només n'hagués quedat la figura del rector Antoni Butià i no es conservés cap record del també rector Salvador Batalla, ni de mossèn Mel o en Tate, ni dels joves escolapis Carles Mascaró, Josep Maria Montferrer o Lluís Maria Xirriacs que tantes ments varen obrir, ni dels caputxins del carrer Vayreda, ni de l'esperit de servei de les germanes de l'Hospital o les monges de la Caritat i la Providència, ni de Càritas, l'Escoltisme i el Mijac...

Gràcies a Déu, l'Església catòlica a Olot ha anat molt més enllà de la beata Ferrarons, els bisbes Guillamet i Lorenzana, el pare Roca, les germanes Fradera i el rector Ferrer. I si mirant les plaques dels carrers no ens ho sembla, no és pas perquè el pas del temps n'hagi esborrat el record, és perquè l'actuació de les generacions passades ha reivindicat una gent, uns fets i un model de cristianisme i no pas un altre. I n'ha obviat uns altres. Per exemple, els capellans moderns del segle XIX, aquells que no varen abandonar els seus feligresos quan els liberals varen arribar al poder, aquells que no varen prendre partit per l'absolutisme i la insurrecció armada, aquells que varen entendre que es podia ser cristià i democrata, aquells que varen fer costat al proletariat en la seva lluita per la supervivència.

A principis del segle XIX, l'home fort de la parròquia

de Sant Esteve d'Olot era el rector domer Joaquim Torramilans, un capellà tradicionalista molt polititzat, que es va exiliar durant el Trienni liberal i hi va tornar durant la primera carlinada. El va substituir Rafel Nogué, un mossèn moderat del qual no han quedat actuacions polítiques, tot i que va ser fulminantment cessat tan bon punt els conservadors varen recuperar el poder el 1844. La parròquia de Sant Esteve tenia aleshores un segon rector, el sagristà, que abans de la guerra era mossèn Quirze Montalt, i que en començar la insurrecció absolutista va ser substituït per mossèn Albert Osona, un capellà liberal. D'ell es conserven dos discursos impresos, tots dos dignes de ser recordats. El primer el va adreçar a la Milícia Nacional, que defensava la llibertat davant l'absolutisme, i el segon als obrers que s'estaven organitzant en societats de protecció mútua. Són d'interès perquè hi parla de drets i deures i d'ordre, llibertat i justícia i, sobretot, perquè no s'està de reconèixer que en els afers polítics l'Església catòlica i la seva doctrina no han d'estar per sobre de la voluntat popular, per tant, del govern de la Nació.

No cal dir que mossèn Albert Osona va ser immediatament destituït al final del període liberal i substituït per un altre mossèn de qui sí que conservem record: Joaquim Masmijà. Tot i que a aquest el càrrec no li va durar ni dos anys, en ser fulminantment destituït pel capità general per col·laborar amb la insurrecció dels quintos d'Olot, que es varen negar a fer la mili mentre cridaven visques al pretendent Carles!

EL CUL DE LA TURA / CIVILITZACIÓ

CARLES BATLLE BOSCH

Enamorat del nou Firalet, em passejo meravellat per aquest espai reinventat de la ciutat. Un cop ha desaparegut el vell i entranyable passeig ha nascut una nova plaça que dignifica i realça l'edifici de l'ajuntament i tota la zona adjacent. El que més crida l'atenció és l'amplitud i la gran obertura que s'ha aconseguit i que contrasta amb l'aïllament i el tancament de l'antic passeig. Allò que anteriorment era fragmentació ara és tot unitat. S'ha transformat el piset bonic i bufó que teníem abans en un magnífic, pràctic i espaiós *loft*. Però el més sorprenent és el canvi que pateix la zona quan es fa de nit. Passa de ser la plaça pública diürna, on domina l'ordre i la transparència, a renèixer quan cau la nit com un misteriós, sensual i fascinant bosc de llums que sorgeix de la foscor i que ens atrau com a borinots. El Firalet de dia, un lloc laic i racional, quan arriba l'hora fosca es converteix en un espai sagrat i místic que convida al recolliment.

Ara només ens queda esperar i veure com la vida rutinària de la ciutat se sedimenta i s'adapta a aquesta nova zona. Hem de deixar que els arbres creixin i que la quotidianitat s'apoderi de l'espai. El temps ja dictarà sentència sobre el bon resultat o no del nou Firalet. De moment, però, s'escolta un rum-rum negatiu que qüestiona sobretot la seguretat i la comoditat del paviment rugós i que blasma la poca lluminositat que hi ha a la nit. Són molt pocs els espais públics que s'inauguren i que s'escapen d'aquesta remor popular crítica. És impossible adequar les intervencions urbanístiques al gust i a les necessitats de tothom. Però aquest soroll de fons és positiu, ja que demostra l'interès i l'estima que els olotins tenen per la seva ciutat. Una ciutat muda i passiva seria un fracàs. La gent sent la via pública com a casa

seva i consegüentment vol donar la seva opinió. Tot i que a vegades aquesta veu del carrer, espontània i sincera, pot ser injusta i precipitada. Només cal anar a l'hemeroteca i recuperar alguns casos recents. Un èxit urbanístic tan notable i lloat com el trasllat de la Biblioteca al barri vell en el seu moment va ser molt discutit i qualificat per a molts com un error colossal.

Aquest nivell d'exigència popular, autèntica i veritable manifestació de cultura democràtica, evidencia que ens hem tornat molt fins i demostra l'important salt econòmic i polític que hem fet en aquests darrers anys. No fa tant de temps, molts dels carrers de la ciutat estaven sense asfaltar o si eren asfaltats seguien un manteniment pèssim. La majoria estaven farcits de sots que esdevenien basses eternes amb una mica de pluja, plens de rocs i pedres, pols i fang, herbes i matolls. Pocs tenien una superfície plana i llisa, còmoda de trepitjar. Dominaven les llambordes irregulars i lliscoses, l'asfalt esquerdat i fragmentat, la sorra i la greda. En molts, la llum artificial era escassa o no existia, i de nit s'hi havia de transitar necessàriament amb llanternes. Els solars abandonats i salvatges eren els reis de la ciutat. Tal com molt bé explica Vicenç Pagès Jordà en el seu llibre *Els jugadors de whist*, el solar era un "terreny híbrid situat a mig camí entre la naturalesa i la civilització". Vivíem en una ciutat encara precària, a mig construir, improvisada, que es trobava entre la naturalesa i la civilització, és a dir entre l'anarquia i el control; un paradís per als infants. Ara, ja plenament domesticats i integrats en la ciutat totalment civilitzada i urbana, on tot està regulat i controlat, no tolerem cap imperfecció ni contratemps ni desordre; ni que sigui per motius estètics.

SIGRID WERNING

Sovint, en dies assenyalats, fan enquestes en què et pregunten, per exemple, on eres i què feies quan Tejero cridava el seu “¡Todos al suelo!”. O quan va morir Franco, el dictador. Una servidora bé podria respondre a aquestes preguntes, però recordo amb molt més detall on era la nit del 9 al 10 de novembre de l'any 1989 quan es va obrir el mur de Berlín. Era davant de la televisió de casa, amb el cervell convertit en un mar d'emocions, els genolls fets gelatina i la boca oberta, incontrolada. I el que feia era plorar i plorar. A través del tel de llàgrimes mirava com la gent de l'est berlinès irrompia a la part occidental de la ciutat. Molts d'ells ploraven, altres cridaven d'una manera inarticulada, i ningú trobava paraules coherents per a aquests moments; el lèxic alemany no està preparat per a escenaris d'aquesta mena. De tant en tant, però, se sentia el crit “Wahnsinn!” (bogeria, deliri) en un intent –evidentment condemnat al fracàs– de balbucejar un comentari davant d'aquesta irrupció de la contingència a la realitat: s'havia produït un miracle.

Quan els plors se m'havien acabat i el meu estat cerebral havia tornat al seu funcionament usual, vaig caure en una doble crisi. La primera (que aquí no interessa gaire i només us l'explico breument, per tal que sapiguen per quines trifulgues pot passar una alemanya a Catalunya) era la meua profunda por de ser una nacionalista: no podria ser que tantes llàgrimes vessades arran de l'obertura del mur revelessin la meua condició de patriota alemanya (inconscient, això sí) per més que el meu ideari historicopolític m'ho prohi-

bís i encara m'ho prohibeixi? M'ho prohibeix, perquè el concepte de nacionalisme per a mi continua estant lligat al nacionalsocialisme que practicava un nacionalisme racista i assassí. Per tant, els alemanys hem de ser molt reservats, molt circumspectes en aquesta matèria.

L'altra crisi em va durar temps: després d'aquesta nit de novembre m'enyorava desesperadament del meu país on havia triomfat una revolució pacífica i jo no hi era. Em rebel·lava contra la meua existència insignificant en una ciutat de províncies a la perifèria d'Europa. Maleïa el lloc on m'havia tocat anar a viure mentre a Berlín i tota la RDA passaven coses que canviarien el món. Allà el *Weltgeist* (l'esperit del món hegelian) movia els fils de la història mentre a Olot tot indicava que aquell esperit ni de lluny s'hi acostaria ni mouria mai ben res. El que aquí es movia eren les fulles dels plàtans i dels emblemàtics faigs. Gens estrany, ja que érem al novembre. Hi havia panellats. Gens estrany, ja que érem... No fèiem gaire res enmig de pluges i grisor. Gens estrany, ja que...

Crec que us podeu imaginar que em va costar de redreçar-me i començar a viure com Déu mana a Olot, amb o sense *Weltgeist*, de mirar Olot amb justícia i, sobretot, redescobrir que aquí es viu de debò, que la vida, es visqui on es visqui, és una alegria i un pal, un avoriment i un *gustillo*, que és interessant, mediocre, maca, divertida, complicada, dura..., en fi: és tot plegat. I adonar-me, *last but not least*, que a Olot també hi ha uns quants murs per enderrocar.

MARAGALL I OLOT / “CASA XARLÓ DEL PARQUE” O EL TEDI

MARGARIDA CASACUBERTA

Alexandre Cuéllar, que sentia una gran fascinació per la figura de Joan Maragall, sabia, per una carta que aquest va escriure a Antoni Roura el 10 de gener de 1890, que el poeta havia sojornat a Olot poc abans d'aquesta data. Quan l'escriu, Maragall està convalescent d'una grip que feia estralls a Europa i es mostra trist i abatut –potser també un xic enyorat– davant de l'amic que s'acaba d'instal·lar a les Filipines, on ha anat a prendre possessió d'una plaça de notari. El poeta li pinta una Barcelona fúnebre, on hi ha dies que “se'n moren vuitanta o més”, on “sempre se sent tocar a morts, i es veu passar lo combregar i es fan hospitals provisionals”, on “se mor molta gent coneguda, les ‘penyes’ i tertúlies se desorganitzen i qui sap fins quan me faran quedar a casa els vespres jugant a dòmino o al burro, com quan érem a Olot, que m'emprenyava tant.”

La referència que tant intrigava Cuéllar va sortir no gaire a la llum amb l'exhumació que va fer Glòria Casals d'una part de la correspondència de l'escriptor no recollida a les obres completes. Són les cartes que Maragall va enviar a un altre amic d'universitat, Josep M. Lloret, entre 1882 i 1895, publicades sota el títol de *Com si entrés en una pàtria* (2007). Les de l'estiu de 1889 són especialment interessants, no només perquè documenten la que segurament va ser la primera estada de Maragall a Olot, sinó perquè reflecteixen el peculiar estat d'ànim d'un “jove” a punt de fer els trenta anys, que ha acabat la carrera de Dret, que no se sent a gust ni amb si mateix ni amb el món, que veu com els amics festegen i es casen, i que sent la imperiosa necessitat de la dona: “La mujer se impone a nuestra edad y acaba por ser

una verdadera obsesión; para sustraerse a ella, cuando no se es un tronera, hay que casarse. De esto hablaremos largamente a nuestra vista. Escríbeme pronto y recibe un fuerte abrazo de tu amigo.”

Abans d'aquesta constatació, Maragall convida Lloret a passar uns dies amb la família Maragall Gorina, que aquell estiu té previst passar un mes o mes i mig a Olot. El fet que, per algun motiu, Lloret no acceptés la invitació de l'amic ens permet conèixer les primeres impressions olotines d'un personatge desencaixat, que s'autocomplau en la construcció d'una imatge literària de si mateix indestruable de la representació decadentista d'Olot com la ciutat morta, la ciutat del tedi. Escrita des de “Casa Xarló del Parque” el 10 d'agost de 1889, la carta fa així: “Aquí me paso la vida sin hacer nada, absolutamente nada. Ya de intento no traje conmigo libro alguno, y tampoco leo periódicos; me levanto y fumo cigarrillos sentado en una mecedora hasta las once y media; luego me voy a la fuente de San Roque y allí estoy media hora escuchando el rumor del viento y del agua; regreso y tomo vermouth en los pórticos de la manzana de casas en que habito; como, tomo café en el mismo sitio; voy, a veces, al casino a conversar un rato con un abogado de esta población; vuelvo a casa a mecarme un rato más en el balcón contemplando el paisaje; nos reunimos con la familia Cortada (de ésta) y nos acompañan a alguna fuente; vuelvo, ceno, salgo a veces a dar una corta vuelta y me voy a la cama. Los dos o tres primeros días esa vida me enervaba y me atormentaba el aburrimiento; ahora creo que me voy acostumbrando y deseo tan sólo que me dejen vegetar en paz.”

APUNTS I REPUNTS NATURALS / EL GRENYUT PONT DE BONA VISTA

EMILI BASSOLS I ISAMAT

Aprofitant l'intens flux de vehicles que transita diàriament pel vial Sant Jordi, el pont de Bonavista ha esdevingut un punt informatiu estratègic on es pengen tota mena de cartells. Des de polides pancartes que anuncien actes culturals, festius, reivindicatius o electorals fins a rebregats llençols que informen de futurs enllaços matrimonials. Potser és per aquesta imposada responsabilitat comunicativa que es permet al pont de Bonavista vestir-se d'una forma diríem que "original". I és que des de fa anys, el seu taulell, baranes i estreps estan recoberts per l'anomenada vinya americana o vinya verge (*Parthenocissus quinquefolia*), una espècie enfiladissa que atorga al pont un look informal i poc convencional. La vinya americana pertany a la mateixa família que la nostra vinya (*Vitis vinifera*), però en canvi és originària d'Amèrica del Nord. La seva presència a Europa es remunta a la primera meitat del segle XVII.

Al pont de Bonavista la vinya americana arrela a les jardineres des d'on s'enfila per les parets i llança daltabaix serrells escalonats, finament moldejats, que donen una

sensació de voluntària, o si més no, permeable, integració paisatgística. A finals d'agost, principis de setembre, quan la planta assoleix el seu màxim creixement, les ramificacions d'aquesta fèrtil cabellera vegetal arriben a baixar per les escales d'accés al vial. Això obliga als diligents jardiniers a aplicar tractaments específics contra aquestes persistents extensions. Reconvertits en improvisats barbers, agafen les esmolades tisores i retallen les puntes de la vinya americana per retornar al pont una imatge més clàssica i, alhora, més funcional. A partir del mes d'octubre, el pont de Bonavista canvia d'estètica. Del verd intens es passa a les metxes rogenques per acabar tenyint-se completament de vermell, la seva imatge més atrevida i transgressora. És llavors quan la presència de la vinya americana es fa més aparent. La

seqüència foliar anual acaba quan la vinya americana perd totes les seves fulles, com si es penedís del desvergonyiment demostrat al llarg de l'any. Si la vinya americana es limités a ocupar els espais urbans enjardinats, on la seva presència és prou apreciada i valorada, cap problema. Amb el temps, però, acaba dispersant-se pels ecosistemes naturals propers. Cada cop és més habitual veure-la repençant-se en els arbres de les ribes del Fluvià, enfilant-se pel damunt dels arbusts i les bardisses del marge del bosc o entapissant recs de cabal intermitent. I allà on creix és difícil d'eliminar. A la Garrotxa alguns estudis l'han considerada com una de les deu espècies vegetals més perilloses per la seva alta capacitat invasora. Una vegada més l'estètica ornamental planteja un dilema a l'ètica ecològica i apareix l'etern debat sobre si cal actuar o no.

Tornant al cas que ens ocupa, sempre que al jardiner no se li'n vagi la mà, pronostico que el pont de Bonavista continuarà mantenint el privilegi de ser el més grenyut de la ciutat d'Olot durant una bona temporada.

DIBUIXOS AMB EL COMPONEDOR / LA PAU TENIA UN NOM: RAFEL PLANA

DOMÈNEC MOLI

De passos llargs i caminar lent. Nedador de terra endins. De veu pausada i resposta ràpida. De mirada propera i ulls brillants. De gest tranquil, però de decisions fermes. Silencis estirats, idees lúcides. Absències properes... D'aquells amics que t'alegres de trobar a qualsevol lloc i en qualsevulla hora. D'aquells pels qui plores llàgrimes de records, quan fan mutis darrere les bambolines del gran teatre de la vida. Amb ell –i altres– hem recorregut els camins dels caçadors: les muntanyes pelades on viu la perdiu blanca, els boscos d'avets on s'amaga la perdiu gris, els penya-segats a frec de mar on s'esterreja la perdiu vermella... dies i camins sense un mal gest, ni una paraula sobrerera. Terres del Pirineu, erms de l'Empordà, boscos de la Garrotxa, camins de ronda, camins de ferradura, camins missers, camins de pas, camins de guineu, camins ramaders, camins rals i... espadats i valls sense camí. Per allà on passàvem amb en Rafel i els altres companys quedava un rastre inesborrable d'amistat i, com dirien ara els més joves, de bon rotllo.

És curiós, però, a aquest ciutadà enamorat d'Olot, de vida discreta i presència amable, els amics el recordarem pels senders recorreguts arreu de la geografia comarcal. Em truca en Joan –a més d'amic, parent, o viceversa– i es-

menta les seves caminades per l'entorn de Begudà. Parlo amb l'Àngel i surten senders del Fluvià en terres d'Orfes, al Pla de l'Estany. Escolto en Salvador i en Joan i surten els paisatges minerals del Cap de Creus... Tothom recorda matinades sortint de l'ombra de la nit, quan el sol lluita contra les boires de l'albada, per un regne terrenal... un dia més. Això és terrible perquè a partir d'ara mateix cada tros de camp, camí, muntanya o bosc ens recordarà en Rafel. Rellotger d'ofici, arreglava el bell rellotge de paret de la vella impremta, escoltant el ritme del seu tic-tac. Es tractava de buscar-li la postura idònia que fes que el respir de l'estranya màquina esdevingués pacífic, equilibrat, compensat, harmoniós... quatre adjectius que defineixen el que era en Rafel. Potser per això era un bon rellotger, un amic impagable.

L'últim llibre que em va deixar –i que ja mai no li tornaré– quedarà a la biblioteca al costat dels meus preferits. *Cuentos de la becada* n'és el títol i és un recull de contes de Guy de Maupassant. Serà també un testimoni més de la seva presència que ens ha emocionat, com sempre, quan s'ha tornat absència, quan hem anat al seu taller-botiga i en Jaume ens ha repetit: "Avui no hi és".

3x3 (olot@cpnl.cat)

A Olot, el desembre de 2007 hi havia 966 persones empadronades procedents de la Xina (dades del *Pla de ciutadania i immigració d'Olot 2008-2011*, pàg. 30). És, doncs, un col·lectiu nombrós, el segon més gran que tenim a la ciutat.

Els alumnes de la Xina que tenim als cursos de català són gairebé tots persones joves que no arriben als trenta-cinc anys. Potser perquè els pares deleguen en els fills la “responsabilitat” d’integrar-se en el territori; o la millor preparació acadèmica dels joves, que els permet estudiar altres llengües amb més facilitat, i, en fi, una percepció diferent de l’edat: a 40 anys una persona xinesa se sent molt més gran del que aquí considerem que és.

Com que provenen d’una cultura on l’ensenyament es basa en l’esforç i la constància, solen ser alumnes molt disciplinats, que se sorprenen en trobar-se una didàctica no basada en la repetició i la pràctica diària de cal·ligrafia.

En l’aprenentatge del català, observem que els costen els verbs, la concordància entre noms i adjectius, i els articles. El xinès és una llengua que

no conjuga les formes verbals; també són invariables els noms i els adjectius, i no hi ha articles. Sentir una persona xinesa que diu: “jo ahir anar a classe”, “aquest dona està mort”, “paisatge és fantàstica” o “jo té dos germà més petit” és el resultat natural de l’aplicació del seu paradigma de llengua primera. També ho és l’aparent desestructuració “Tu comprar què?”, on la pregunta calca l’ordre dels elements en xinès.

Quant a la fonètica, hi ha grups de consonants que una persona xinesa li costa molt de pronunciar, com “prats típic d’Olot” (*plats típics d’Olot*), perquè el xinès no conté grups de dues o més consonants seguides. També els és difícil percebre la diferència entre b/p (poden dir “pestit” en lloc de “vestit”), d/t, g/k, i confonen r/l; un exemple seria *Cer blau*, que trobem en el rètol d’un establiment olotí.

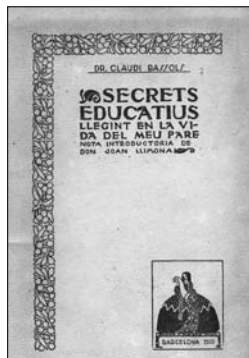
La millora arriba amb la pràctica. Ara és bàsic que parlin català i que s’hi sentin a gust parlant-lo. Reforcem, doncs, aquest aprenentatge adreçant-nos-hi en català, si cal més lentament: això els ajudarà a millorar una mica cada dia.

RARS / SECRETS EDUCATIUS...

A.M.

L’eminent metge olotí Agustí Bassols Prim (1853-1919), a qui finalment l’ajuntament de la seva ciutat natal ha dedicat un carrer, va tenir dotze fills. Poc després de la seva mort, dos d’aquests fills van publicar sengles perfils del pare: un, escrit pel jesuïta Romà Bassols (*Un deïxeble de Sant Francesc de Sales*, 1923), en què glossava “alguns exemples d’evangèlica perfecció que apareixen en la vida del meu pare”, ja va ser comentat en aquestes mateixes pàgines (*El Cartipàs del Plafó*, núm. 9, abril 2003). L’altre, *Secrets educatius llegint en la vida del meu pare* (Barcelona, 1920), recull la conferència que Claudi Bassols va pronunciar en la Societat Mèdico-Farmacèutica dels sants Cosme i Damià sobre les normes pedagògiques que li havia inculcat el seu progenitor.

Claudi Bassols Iglésies (Barcelona, 1866-1970) va ser un pediatre preocupat per la psiquiatria, la higiene escolar

i l’estudi de la delinqüència infantil. President de la Societat Catalana de Pediatria (1932) i director del Laboratori Psicotècnic del Tribunal Tutelar de Menors, va fundar la revista *Infantia Nostra* i va dirigir la *Revista Mèdica Barcelonense*, que havia promogut el seu pare. En acabar la Guerra Civil, va crear l’Institut Pro-Infància, a Barcelona. És autor de diversos articles en revistes especialitzades i alguns opuscles, com el que avui ressenyem.

A través d’una sèrie d’apartats (les criaturades; els premis i els càstigs; la calma, la serenitat i la paciència com a virtuts pedagògiques; l’exemple com a factor educador per excel·lència, etc.), el llibret desgrana els “secrets” que Agustí Bassols va utilitzar en l’educació dels seus fills i que es resumeixen en una fórmula (*suaviter in modo, fortiter in re*) i un principi (l’obediència i l’autoritat, que es fonamenten en la religió).

BREVIARI

Coincidint amb la Fira de Sant Lluç, ha arribat als quioscos el número sis de la revista *Les Garrotxes*.

En l’apartat de testimonis i entrevistes, Esther Carreras retrata el gastrònom Pep Nogué; el botiguer i excursionista Josep M. Fontfreda és entrevistat per Ramon Estéban; Marta Masó conversa amb el fideuer de Tortellà Emili Pagès, i Pitu Basart parla amb Teresa Juvanteny Corominas, la Teresa de cal Felícia, de Sant Privat d’en Bas.

Els hostals i les tavernes ocupen el dossier central, amb els articles de Josep Vilar, que recrea els hostalots de l’Alta Garrotxa del principi del segle XX i l’hostal Can Xac, a Argelaguer; Esteve Carrera, sobre l’Hostal de la Muga, a la ratlla de França; Josep Valls, a l’entorn de la fonda Can Finet, de Sant Feliu de Pallerols; Ramon Estéban, sobre antics hostals garrotxins a peu de camí; Ricard Sargatal, sobre el més que centenari hostal olotí d’El Sol; Marta Masó, que rememora l’Hostal de l’Arç, de Lliurona; Inès Carrillo, sobre la Fonda de la Vall del Bac; Joan Sala, que parla de Ca l’Anton, de Pera; Joan Oller, sobre les tavernes olotines vinculades a l’itinerari del *vi acrucis*, i Domènec Moli, sobre l’etapa esplendorosa de Can Xalegre. També s’hi recullen retrats d’alguns hostalers de renom: l’olotí Pere Casadevall, en Peret del Purgatori, per Susanna Alsina; la Miquela de Ridaura, per Ramon Estéban, i l’Isidre de can Quei, de Besalú, per Fidel Balés.

A les pàgines de patrimoni, els arqueòlegs Albert Pratdesaba i Joan Frigola descriuen el jaciment del castell de Falgars, a Beuda; Josep Garcia, el tradicional ball de les Cintes, de les Preses; Emili Bassols, l’aflorament volcànic de la Pomereda, a tocar del Croscat; Carles Feo i Miquel Campos, les plantes foranes invasores detectades a la comarca, i Marissa Llongarriu, els fruits silvestres que es poden recollir a la tardor.

En els itineraris recomanats, Joan Oller i Josep Valls presenten la vila de Santa Pau i el pla de Falgars, sobre la vall d’en Bas, respectivament.

En el darrer apartat, de memòria fotogràfica, Jordi Pujiula i Anna Bonfill documenten la història de l’excursionisme local.

IMATGES D'UN SEGLE / LA BANDERA DEL REQUETÈ OLOTÍ

JORDI PUJULA

La Joventut Tradicionalista d'Olot i sa comarca s'havia fundat el 1906, després que el Círculo Tradicionalista s'hagués clausurat el 1900. En aquells anys els carlins obtenien bons resultats electorals. Dins de l'entitat hi conviuen dos corrents tradicionalistes: els carlins i els jaumins. Els més joves de l'entitat s'organitzaren en requetès, una formació paramilitar que provenia de les guerres carlines del passat segle. A Olot, també, tal com diu Joaquim Danés: "No quedaven pas algunes vegades de donar exhibicions suspectes, per la indumentària i els exercicis en formació". I, de fet, sabem que estaven organitzats quan es produí l'aixecament militar-feixista del 18 de juliol de 1936.

El 25 de juliol de 1912, dia de Sant Jaume, es va beure la nova ensenya del Requetè Jaumista local. L'acte va començar amb una comunió general a l'església del Tura, i a mig matí arribaven Josep M. Bonmatí, fill del cap provincial del partit, que actuava com a padrí, i altres afiliats de la

cellera, Anglès, Sant Feliu de Pallerols i Girona. Es reuniren al Prat de les Indianes, a la capella de la Salut, per una missa. La padrina fou Rosita Llosas, filla del diputat olotí a Corts, Pere Llosas. Feien costat a la nova bandera les de la Joventut Tradicionalista d'Olot, la del Requetè Gironí i la de la Joventut Tradicionalista de Banyoles. El pare Anastasi de Palafrugell pronuncià un sermó, encoratjant a continuar aquella noble tradició espanyola del requetè.

La bandera del requetè, dibuixada per Melcior Domenge, enllaçava les banderes catalana i espanyola i duia brodat el lema "Déu, Pàtria i Rei". Al revers, sobre un camp blau: "Requetè Jaumista d'Olot". Es ballaren tres sardanes mentre s'esperava el dinar a la Font Moixina. Després de dinar, hi hagué un míting a la plaça de la mateixa font.

Maties Castañer, aleshores secretari del requetè olotí, obrí el míting i presentà els oradors. Entre d'altres: Joan Roura, president de les joventuts tradicionalistes locals; el diputat provincial Josep M. Vilahur; l'advocat Estanislau Segarra, i el conseller Jesús Condomines, tots dos de Barcelona. Tancà l'acte el diputat Pere Llosas. De retorn a la ciutat, l'ensenya fou duta a l'església del Tura i als locals de la Joventut Tradicionalista, on hi hagueren més parlaments i sardanes.

A la fotografia, d'autor desconegut, podem veure Maties Castañer –que com sabem va morir durant la violència revolucionària de l'estiu del 1936–, al costat de la padrina de l'acte, Rosita Llosas, i el capellà que oficià la missa, juntament amb l'ensenya del requetè local i el padrí, el jove Bonmatí.

ELS NOMS DE LA TERRA / FALCONS INDÒMITS

XAVIER PUIGVERT I GURT

En una reconstrucció de l'itinerari del rei Jaume II, de publicació recent, apareix anotada l'assignació el 30 de maig de 1327, a Barcelona, d'una pensió vitalícia de dos sous barcelonesos diaris al falconer Bernat d'Olot. És sorprenent la referència a un expert en rapinyaires diürnes sorgit d'una terra on la cacera sempre s'ha exercitat amb reclams, paranyes, filats, vesc i armes, però sense que hi consti mai la pràctica de la falconeria. Realment, podia un olotí del tres-cents adquirir a tocar de casa prou coneixements sobre l'ensinistrament i el transport de falcons, astors i esparvers?

Com sempre, els noms de la terra ens permeten una aproximació nominal a la qüestió. I, clarament, apunten la familiaritat de molts garrotxins amb alguns ocells de presa. La presència de

l'àguila, per exemple, es reflecteix en *el Guilar*, a Argelaguer –documentat "Aquilare" (978)–; el *pla d'Àguiles*, a Corsavell; la *roca Aguilera*, que Josep Canal documenta a Toralles l'any 1345; també al Collsacabra, a Falgars, on existia el *mas Planadàliga* o *Plana de l'Àliga*, que va ser unit al mas Corromina de Falgars a l'inici del segle XVII... El *puig Xoriguer*, entre Salarsa i Beget –que molt probablement correspon al lloc anomenat "Nido de Accipitre", niu de rapinyaire, que s'esmenta l'any 964–; el *mas Xoriguera*, a les Planes d'Hostoles (1265) i el *collet Xoriguer*, a Ribelles, indiquen la presència de l'au que, etimològicament, "caça o s'alimenta de ratolins". Ben recentment, Josep Capdeferro ha proporcionat una referència toponímica al milà: una peça de terra del mas Fontfreda,

a Sant Joan les Fonts, s'anomenava el *camp del Milà* (1608). De manera simptomàtica, falcons, astors i esparvers, els instruments preferits en el gremi de la falconeria, no comptaven amb cap localització que facilités la vigilància dels seus nius a l'espera del moment oportú per robar-hi les cries o capturar-ne exemplars adults aptes per ser domats.

Difícilment, doncs, el nostre falconer podia trobar a Olot mestres que l'introduïssin en les beceroles de l'ofici d'ensinistrar aus caçadores. Els topònims que ens han pervingut apunten la coexistència entre humans i algunes aus de rapinya, però la documentació no proporciona cap prova d'un entorn falconer a la Garrotxa on hagués pogut despuntar un expert en esbraveir urpes i becs a sou de l'erari reial.